

درس نهم : نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران

متن سوالات

ردیف	متن سوالات
۱	علت توجه کشورهای استعمارگر و صاحبان صنایع در اوایل سده بیستم میلادی به خاورمیانه و از جمله میهن ما چه بود؟ در اوایل سده ۲۰ م، کشف منابع نفت در منطقه خاورمیانه توجه کشورهای استعمارگر و صاحبان صنایع بزرگ را بیش از گذشته به این منطقه و از جمله کشور ما که سومین ذخایر نفت جهان را دارد، جلب کرد
۲	دستیابی به طلای سیاه در ایران چه نتایجی در برداشت؟ دست یافتن به طلای سیاه در ایران نیز باعث تغییر و تحولاتی بنیادین در امور اقتصادی، سیاسی و اجتماعی شد. با وجود اهمیت و آثار مثبت نفت در ابعاد مختلف زندگی مردم کشورهای نفت خیز، بعضی از کارشناسان به برخی تأثیرات منفی آن در ابعاد اقتصادی و سیاسی اشاره می کنند
۳	فعالیت های انگلیسی ها برای یافتن منابع نفت در مناطق مختلف ایران، با فوران کردن نخستین حلقه چاه در..... به نتیجه رسید منطقه مسجد سلیمان
۴	در مورد شرکت نفت پارس و انگلیس توضیح دهید. فعالیت های انگلیسیها برای یافتن منابع نفت در مناطق مختلف ایران، با فوران نخستین حلقه چاه نفت در منطقه مسجد سلیمان به نتیجه رسید (۱۲۸۷ ش / ۱۹۰۸ م) پس از آن، شرکت جدیدی به نام شرکت نفت پارس و انگلیس تشکیل شد. این شرکت چاه های زیادی در منطقه مسجد سلیمان حفر کرد و خط لوله ای هم از آنجا تا آبادان کشید. دولت انگلستان پس از آنکه از ارزش منابع عظیم نفت ایران و اهمیت آن برای نیروی دریایی خود آگاه شد، ۵۱ درصد سهام شرکت نفت پارس و انگلیس را خریداری کرد و حق نظارت کامل بر آن شرکت را به دست آورد
۵	جنگ های، جهانی اول و دوم اهمیت و ارزش تسلط و دسترسی به منابع را بیش از گذشته برای سیاست مداران و رهبران کشورهای قدرتمند آشکار ساخت نفت
۶	چه عواملی زمینه فعالیت بیشتر انگلیسی ها را در ایران فراهم آورد؟

	<p>فعالیت های انگلیسی ها برای یافتن منابع نفت در مناطق مختلف ایران، با فوران نخستین حلقه چاه نفت در منطقه مسجد سلیمان به نتیجه رسید (۱۲۸۷ ش / ۱۹۰۸ م) پس از آن، شرکت جدیدی به نام شرکت نفت پارس و انگلیس تشکیل شد. این شرکت چاه های زیادی در منطقه مسجد سلیمان حفر کرد و خط لوله ای هم از آنجا تا آبادان کشید . دولت انگلستان پس از آنکه از ارزش منابع عظیم نفت ایران و اهمیت آن برای نیروی دریایی خود آگاه شد، ۵۱ درصد سهام شرکت نفت پارس و انگلیس را خریداری کرد و حق نظارت کامل بر آن شرکت را به دست آورد</p>
<p>۷ در مورد قراردادی که در سال (۱۹۳۳ م / ۱۳۱۲ ش) و در دوره رضاشاه بین ایران و انگلستان منعقد شد توضیح دهید</p>	<p>پس از انقلاب مشروطه، همواره میان دولت ایران و انگلیس اختلافات دامنه داری درباره نحوه عملکرد شرکت نفت ایران و انگلیس و پرداخت سهم ایران وجود داشت. در نتیجه چنین اختلافاتی بود که رضاشاه امتیازنامه داری را یکطرفه لغو کرد اما خیلی زود قرارداد نفتی دیگری افزایش یافت و محدوده جغرافیایی قرارداد به میدان های نفتی شناخته شده جنوب کشور محدود گردید، اما در عوض، ۳۰ سال به مدت قرارداد افزوده را با انگلستان منعقد نمود (۱۹۳۳ م / ۱۳۱۲ ش) در قرارداد جدید، سهم ایران نسبت به قرارداد قبلی اندک شد</p>
<p>۸ در مورد قراردادی که در سال (۱۹۳۳ م / ۱۳۱۲ ش) و در دوره رضاشاه بین ایران و انگلستان منعقد شد توضیح دهید</p>	<p>پس از انقلاب مشروطه، همواره میان دولت ایران و انگلیس اختلافات دامنه داری درباره نحوه عملکرد شرکت نفت ایران و انگلیس و پرداخت سهم ایران وجود داشت. در نتیجه چنین اختلافاتی بود که رضاشاه امتیازنامه داری را یکطرفه لغو کرد اما خیلی زود قرارداد نفتی دیگری افزایش یافت و محدوده جغرافیایی قرارداد به میدان های نفتی شناخته شده جنوب کشور محدود گردید، اما در عوض، ۳۰ سال به مدت قرارداد افزوده را با انگلستان منعقد نمود (۱۹۳۳ م / ۱۳۱۲ ش) در قرارداد جدید، سهم ایران نسبت به قرارداد قبلی اندک شد</p>
<p>۹ اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران پس از شهریور ۱۳۲۰ را مختصراً شرح دهید.</p>	<p>نیروهای متفقین (شوروی و انگلستان و سپس آمریکا) پس از اشغال ایران در شهریور ۱۳۲۰ و برکناری و تبعید رضاشاه از کشور، کنترل مستقیم راه های اصلی خلیج فارس به مرزهای شوروی و حفاظت از چاه ها و تأسیسات نفت جنوب را به دست گرفتند. آنان همچنین برخی از شخصیت های ایران ی هوادار دولتهای محور و تعدادی از آلمانی های فعال در ایران را بازداشت کردند. با وجود آنکه دولت های اشغالگر تعهد کرده بودند که آذوقه و غله مورد نیاز مردم ایران را نیز تأمین کنند اما کمبود و گرانی مواد غذایی و به ویژه نان در زمان جنگ جهانی دوم، موجب بروز مشکلات و اعتراض های خیابانی متعددی در شهرهای مختلف کشور از جمله تهران شد</p>
<p>۱۰ محمدرضا شاه پهلوی در ابتدای سلطنتش به منظور تحکیم جایگاه خویش، به چه اقداماتی دست زد؟</p>	<p>محمد رضا شاه پهلوی در ابتدای سلطنتش به منظور تحکیم جایگاه خویش، به اقدامات مختلفی دست زد. از جمله هنگام ادای سوگند در مجلس شورای ملی متعهد شد که مطابق قانون اساسی به عنوان یک پادشاه مشروطه، فقط سلطنت کند نه حکومت. او همچنین املاک را که پدرش تصرف کرده بود، در اختیار دولت گذاشت تا آنها را به صاحبانشان بازگرداند. علاوه بر این، به مراجع تقلید اطمینان داد که حجاب را محدود یا ممنوع نخواهد کرد</p>
<p>۱۱ سیاست موازنه منفی چه سیاستی است؟</p>	<p>مجلس شورای ملی (دوره چهاردهم) به پیشنهاد دکتر محمد مصدق طرحی را به تصویب رساندند که دولت را از مذاکره و انعقاد قرارداد با کشورهای خارجی در خصوص نفت ایران بدون تأیید و تصویب مجلس منع می کرد (۱۳۲۳ ش). این مصوبه در حکم اتخاذ سیاست موازنه منفی، یعنی ایستادگی در برابر امتیازخواهی دولتهای سلطه جو، بود</p>
<p>۱۲ سیاست موازنه منفی و سیاست موازنه مثبت را باهم مقایسه کنید</p>	<p>مجلس شورای ملی (دوره چهاردهم) به پیشنهاد دکتر محمد مصدق طرحی را به تصویب رساندند که دولت را از مذاکره و انعقاد قرارداد با کشورهای خارجی در خصوص نفت ایران بدون تأیید و تصویب مجلس منع می کرد (۱۳۲۳ ش). این مصوبه در حکم اتخاذ سیاست موازنه منفی، یعنی ایستادگی در برابر امتیازخواهی دولتهای سلطه جو، بود و دقیقاً خلاف سیاست موازنه مثبت تلقی می شد، که تسلیم شدن در برابر قدرتهای بزرگ و اعطای امتیاز به آنها را توصیه میکرد</p>
<p>۱۳ چرا نمایندگان مجلس سیاست موازنه منفی را طرح کردید؟</p>	<p>در دوران اشغال ایران، دولت های آمریکا و شوروی برای کسب امتیاز استخراج نفت در مناطقی که در خارج از محدوده قرارداد ۱۳۱۲ ش / ۱۹۳۳ م ایران و انگلیس قرار داشتند، از جمله نفت شمال، به شدت با هم رقابت می کردند</p>
<p>۱۴ شوروی طی چه شرایطی خاک ایران را ترک کرد؟</p>	<p>قوام (قوام السلطنه) نخست وزیر وقت، طی موافقت نام های امتیاز نفت شمال را به شوروی واگذار کرد</p>

۱۵	کدام اقدام نمایندگان مجلس در سال ۱۳۲۶ ش. به معنای اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی با انگلستان به حساب می آمد؟ نمایندگان مجلس شورای ملی در مخالفت با اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی، دولت را مکلف ساختند که برای گرفتن تمامی حقوق ملی در موضوع نفت جنوب، مذاکره کند و اقدامات لازم را انجام دهد
۱۶	در مورد قراردادی الحاقی میان ایران و انگلیس توضیح دهید. پس از مذاکراتی که میان نماینده دولت ایران و نماینده شرکت نفت ایران و انگلیس با هدف بازنگری در قرارداد نفت جنوب و تأمین منافع ایران صورت گرفت، قرارداد الحاقی تدوین و امضا شد. این قرارداد معاهده نفتی ۱۳۱۲ ش را اندکی تعدیل کرد اما باز هم تأمین کننده حقوق و منافع کشور ما نبود. به همین سبب، معدودی از نمایندگان مجلس شورای ملی که مخالف قرارداد بودند، مانع رأی گیری درباره آن شدند
۱۷	قرارداد الحاقی به معاهده ۱۳۱۲ با چه هدفی منعقد گردید؟ پس از مذاکراتی که میان نماینده دولت ایران و نماینده شرکت نفت ایران و انگلیس با هدف بازنگری در قرارداد نفت جنوب و تأمین منافع ایران صورت گرفت، قرارداد الحاقی تدوین و امضا شد. این قرارداد معاهده نفتی ۱۳۱۲ ش را اندکی تعدیل کرد اما باز هم تأمین کننده حقوق و منافع کشور ما نبود. به همین سبب، معدودی از نمایندگان مجلس شورای ملی که مخالف قرارداد بودند، مانع رأی گیری درباره آن شدند
۱۸	علل مهم مخالفت اقلیتی از نمایندگان مجلس با قرارداد الحاقی گس گلشائیان چه بود؟ از جمله علل مهم مخالفت با قرارداد الحاقی گس - گلشائیان این بود که این قرارداد علاوه بر نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران، حاکمیت ملی و استقلال کشور را به نوعی نقض می کرد و به تسلط بیگانگان بر منابع و صنعت نفت مشروعیت می بخشید
۱۹	نمایندگان مخالف قرارداد الحاقی در مجلس شانزدهم، ضمن مخالفت با این قرارداد چه طرحی را پیشنهاد دادند؟ طرح ملی شدن صنعت نفت ایران
۲۰	واکنش آیت الله کاشانی نسبت به پیشنهاد ملی شدن نفت چه بود و چه اقدامی انجام داد؟ با جدیت تمام از جنبش ملی شدن صنعت نفت حمایت کرد. وی در اعلامیه ای، مبارزه برای ملی شدن نفت را تکلیف دینی و وطنی ملت ایران برشمرد و تعدادی از علما نیز نظر او تایید کردند
۲۱	واکنش انگلستان نسبت به طرح ملی شدن نفت چه بود؟ در جبهه مقابل نیز انگلستان و عوامل داخلی اش برای حفظ منافع استعماری خود و جلوگیری از دستیابی ملت ایران به حقوق خویش به تکاپو افتادند
۲۲	رزم آرا که بود و سرانجامش چه شد؟ سپهبد حاجعلی رزم آرا در مقام نخست وزیر (تیر تا اسفند ۱۳۲۹) از سیاست انگلستان جانب داری میکرد و با ملی شدن صنعت نفت به شدت مخالف بود. سرانجام بدست خلیل طهماسبی ترور شد
۲۳	روند تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت ایران را شرح دهید؟ (اعدام انقلابی رزم آرا بدست خلیل طهماسبی چه نتیجه ای به دنبال داشت؟) پس از اعدام انقلابی رزم آرا به دست خلیل طهماسبی یکی از اعضای جمعیت فدائیان اسلام (۱۶ اسفند ۱۳۲۹) مهم ترین مانع بر سر راه ملی شدن صنعت نفت برداشته شد. چند روز بعد از آن، نخست مجلس شورای ملی (۲۴ اسفند) و سپس مجلس سنا در ۲۹ اسفند ۱۳۲۹ طرح ملی شدن صنعت نفت را تصویب کردند
۲۴	کدام جنبش ها تأثیر بسزایی بر خیزش ملت ایران برای استیفای حقوق ملی خود در زمینه نفت داشت؟ پیروزی جنبش های ضد استعماری مردم هندوستان علیه انگلستان به عنوان استعمار پیر و نیز موفقیت حرکت های استقلال طلبانه در برخی از کشورهای آسیایی و آفریقایی
۲۵	دکتر مصدق با حمایت چه گروههایی و به چه منظور به نخست وزیری رسید؟ در اردیبهشت ۱۳۳۰، دکتر مصدق با حمایت گسترده افکار عمومی، اتحاد و همکاری تنگاتنگ نیروهای ملی و مذهبی و پشتیبانی قاطع آیت الله کاشانی، نخست وزیر شد تا قانون ملی شدن صنعت نفت و خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس را با قاطعیت به اجرا درآورد
۲۶	دولت دکتر مصدق پس از روی کار آمدن چه اقداماتی انجام داد؟

	مصداق پس از روی کار آمدن، بی درنگ هیتی را به ریاست مهندس مهدی بازرگان به خوزستان فرستاد تا مراکز و تأسیسات نفتی را از حوزه اختیار شرکت نفت ایران و انگلیس خارج کند. اجرای این قانون نقطه عطفی در تاریخ معاصر مبارزه مردم ایران برای رهایی از سلطه استعمار و نجات سرمایه های ملی از تسلط بیگانگان به شمار می رود
۲۷	اقدامات انگلستان برای ممانعت از ملی شدن نفت را بنویسید. ۱. تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق العاده دستمزد آنان؛ ۲. فرستادن کشتی های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی؛ ۳. طرح شکایت از ایران در مجامع بین المللی؛ ۴. تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه های شرکت نفت و تحریم خرید نفت
۲۸	سه اقدام اقتصادی انگلیس برای ممانعت از ملی شدن نفت را بنویسید. تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه های شرکت نفت و تحریم خرید نفت
۲۹	اقدام سیاسی و نظامی انگلیس برای جلوگیری از ملی شدن نفت چه بود؟ <ul style="list-style-type: none"> • تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق العاده دستمزد آنان؛ • فرستادن کشتی های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی؛ • طرح شکایت از ایران در مجامع بین المللی؛
۳۰	دولت دکتر مصدق برای مقابله با تهدیدات و تحریم های اقتصادی انگلستان چه اقداماتی انجام داد؟ دولت دکتر مصدق برای مقابله با تهدیدها و تحریم های اقتصادی انگلستان، برنامه اقتصاد بدون نفت را اجرا کرد
۳۱	چرا دولت مصدق اقدام به قطع رابطه سیاسی با لندن کرد؟ دولت ایران پس از پیروزی در دادگاه لاهه، از انگلستان خواست که بدهی های شرکت نفت و خسارت های ناشی از تأخیر و غیره را بپردازد و چون دولت انگلیس این تقاضا را نپذیرفت، اقدام به قطع رابطه سیاسی با لندن کرد
۳۲	چرا مصدق در تیر ماه ۱۳۳۱ استعفاداد؟ (چرا دکتر مصدق از محمد رضاشاه پهلوی خواست اختیارات وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد ؟) در تیر ۱۳۳۱ دکتر مصدق برای کاستن از نفوذ و قدرت دربار و مقابله با کارشکنی هایی که در اداره امور کشور صورت می گرفت، از محمدرضاشاه پهلوی خواست که اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد و چون شاه با این تقاضا مخالفت کرد، از مقام خود استعفا نمود
۳۳	علت قیام ۳۰ تیر چه بود و این قیام چه نتیجه ای دربر داشت؟ این به دعوت آیت اله کاشانی و در مخالفت با نخست وزیری قوام صورت گرفت - شاه دوباره مجبور شد قوام را برکنار و مصدق را به نخست وزیری انتخاب کند
۳۴	دکتر مصدق در دور دوم نخست وزیریش چه اقداماتی انجام داد؟
۳۵	چرا بعد از پیروزی قیام ۳۰ بین سران نهضت اختلاف افتاد؟ همکاری و اتحاد رهبران، شخصیتها، احزاب و گروه های دست اندرکار نهضت بر اثر غلبه روحیه لجاجت، خودمحوری، قدرت طلبی و منفعت جویی های فردی و گروهی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد
۳۶	چه عواملی زمینه ساز کودتای ۲۸ مرداد شد؟ دشمنان خارجی و عوامل داخلی آنان با بهره گیری از تداوم و گسترش اختلاف و نزاع میان دکتر مصدق و آیت الله کاشانی و یاران و نزدیکان این دو شخصیت ملی و مذهبی، بر تلاش هایشان برای نابودی نهضت و سرنگونی دولت دکتر مصدق افزودند
۳۷	حادثه کودتای ۲۸ مرداد را شرح دهید سرانجام، با نقشه و حمایت سیاسی و مالی دولت های انگلستان و آمریکا و عوامل داخلی آنان، در ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به فرماندهی فضل الله زاهدی علیه دولت دکتر مصدق اقدام به کودتا کردند. کودتاچیان که از پشتیبانی سازماندهی شده گروههایی از طرف داران شاه و دربار برخوردار بودند، مراکز مهم دولتی را در پایتخت تسخیر و دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند
۳۸	پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد..... نخست وزیر شد. فضل اله زاهدی

۳۹	یک سال و اندی پس از کودتای ۲۸ مرداد، در مورد نفت ایران چه تصمیمی گرفته شد؟ یک سال و اندی پس از کودتای ۲۸ مرداد، حکومت پهلوی با انگلستان و آمریکا درباره مسئله نفت به توافق رسید و به موجب قراردادی، تولید و فروش نفت ایران را به کنسرسیومی از شرکت های نفتی انگلیسی، آمریکایی، هلندی و فرانسوی واگذار کرد. بر اساس این قرارداد مقرر شد که کنسرسیوم به مدت ۲۵ سال نفت ایران را استخراج کند و به فروش برساند و در مقابل، نیمی از سود خالص خود را به کشور ما بپردازد
۴۰	کنسرسیوم نفت شامل شرکت های نفتی از کشورهای آمریکا، انگلیس، فرانسه و بود. هلندی
۴۱	سه مورد از مبارزات پس از کودتای ۲۸ مرداد را ذکر کنید. ۱ - تشکیل نهضت مقاومت ملی ۲- اعتراض دانشجویان در ۱۶ آذر ۳۲ به برقراری روابط دوباره ایران با آمریکا
۴۲	نهضت مقاومت ملی چه تشکلی بود؟ گروهی از شخصیت های ملی و مذهبی و از جمله تعدادی از استادان دانشگاه تشکلی به نام نهضت مقاومت ملی را پایه گذاری کردند و با قرارداد جدید نفتی به مخالفت برخاستند که منجر به اخراج شماری از آنان از دانشگاه شد
۴۳	واقعه ۱۶ آذر ۱۳۳۲ را توضیح دهید. در ۱۶ آذر ۱۳۳۲ گروهی از دانشجویان دانشگاه تهران در اعتراض به برقراری روابط سیاسی مجدد با انگستان و سفر معاون رئیس جمهور آمریکا (ریچارد نیکسون) به ایران تظاهرات کردند که در جریان آن سه تن از دانشجویان به شهادت رسیدند
۴۴	علت اعتراض دانشجویان در روز ۱۶ آذر ۱۳۳۲ چه بود؟ به برقراری روابط سیاسی مجدد با انگستان و سفر معاون رئیس جمهور آمریکا (ریچارد نیکسون)
۴۵	
۴۶	